SZOBORPARKŐR

Jolsvai András

A nyugalom szobra

Valószínűleg nem tévedek nagyot, ha azt állítom, hogy tíz mai magyar középiskolás közül tizenegyet zavarba lehetne hozni azzal az egyszerű kérdéssel, ki volt Csengery Antal. (Bocs, bocs, tudom, tízet azzal is, ki volt Kossuth, Széchenyi vagy Deák.) Pedig Csengery fontos alakja a magyar történelemnek, fontosabb, mint valaha is feltételezték róla. Szürke eminenciásnak szokás nevezni az ilyen alakokat, akik sosem állnak reflektorfényben, de ott vannak mindig a közvetlen élvonalban, és elvégzik azt a munkát, amitől a dolgok elmozdulnak a helyükről. (Apropó, hallott valaki valaha kék, zöld, sárga, piros vagy pepita eminenciásról? Csak kérdezem.)

Csengery az utolsó nagy reformkori nemzedék, az un. centristák egyik legjelesebb tagja, a negyvenes évek közepétől haláláig megannyi fontos feladatot teljesít, lapszerkesztő, író, képviselő, miniszter, mikor mire van szükség, Eötvös és Kemény harcostársa (legyen ez inkább munkatársa, hiszen olyan távol állott tőle a harc, mint amilyen közel a munka), a hatvanas évek közepétől Deák mellett (mögött, időnként helyett) a Kiegyezés egyik megalkotója, jogi kodifikátora, főtárgyalója.

Hogy az Osztrák-Magyar Monarchia olyan lett, amilyen, abban magyar részről senkinek sem volt nála nagyobb szerepe.

És még sorolhatnánk ennek a kiváló férfiúnak az érdemeit napestig. Érdekes, hogy az utókor szerint mégis azért érdemelt szobrot, mert ő volt Magyarországon a polgári iskola kiötlője és megalkotója. (Ha valaki nem tudná, ez az iskolatípus a társadalmi közepet igyekezett kiművelni, s az elemi meg a gimnázium közé ékelődött.) Csengery halálának ötvenedik évfordulójára állították (volna, ha addigra elkészül), mégpedig közadakozásból. A közadakozást a polgári iskolai tanárok egyesületének elnöke, Síklaki István kezdeményezte, szervezte, bonyolította le, hálából – megannyi egyéb nobilitások mellett, akik a fülük botját se mozdították meg ebben az ügyben – beszélhetett az avatáson.

A szobor éppen olyan, mint a többi pesti szobor, mely e nemzedék tagjait ábrázolja. Két és fél méter magas alapzat, kettőhúszas bronzalak, szigorú tekintet, sudár termet, nyakkendő, redingot, bajusz, szakáll, ilyenek. (Sapka, sál, mondaná nagyanyám.) A talapzaton ez a felírat díszelgett: „Hazáját szerető öntudatos magyar polgári társadalom teheti naggyá és boldoggá az országot.” A mondat hősünktől származik, és ma is igaz, bár talán a feltételes mód korunkban indokoltabb volna.

Zsákodi Csiszér Jánosnak, a kor sokat foglalkoztatott kismesterének komoly kihívást jelentett, hogyan ábrázolja az iskolaalapítást. A feladatot

a szokott módon oldotta meg, elhelyezett egy papírtekercset Csengery egyik kezében – az, nyílván, az alapítólevél. Megjegyzem, már a XIX. század utolsó negyedében se efféle pergamenekre rótták az iratokat (díszes mappák készültek inkább), de az ilyesmi jól mutat szoborilag. (Ld., csak úgy kapásból, Eötvös, Széchenyi, Darányi szobrát a városban.) Elgondolni is rossz, milyen nehéz lesz megoldani eljövendő korok művészeinek ezt a feladatot. Laptopok, mobiltelefonok, Nokiás dobozok és ereszcsatorna-darabok kerülnek majd jelenkorunk héroszainak kezébe?

De ne szaladjunk ennyire előre. Maradjunk Csengery Antal szobránál. Rendszerek jöttek, rendszerek mentek, de az ő szobrát senki nem akarta ledönteni: van előnye a második sornak is. Mégis már kétszer elmozdították szegényt. (Érdemei elismerése mellett.) A szobor ugyanis eredetileg a Városligeti oldalában állt, a Regnum Marianum templom mellett. Amikor az Aréna (Dózsa György) útból Felvonulási tér lett, a templomot lebontották, a szobrot pedig áthelyezték Erzsébetvárosba, a Csengery utca közelébe. Aztán már csak kicsit kellett mennie, a hetvenes években, amikor az Almássy teret átrendezték, a Wesselényi utcai sarokról átvitték a Barcsay utca sarkára.

Ott aztán most már a kutya se veszi észre.

Névjegy: Csengery Antal. VII. ker.Almássy tér, (Barcsay utca sarok). Felállítva: 1937. szeptember 16. Alkotó: Zsákodi Csiszér János

Fotó: Tanyi Adrienne